

SOSYAL SİGORTALAR KANUNU'NDA YER ALAN VE EMEKLİLİK AYLIĞI ALABİLMEK İÇİN İŞTEN AYRILMA ŞARTINI ORTAYA KOYAN İFADENİN İPTALİNE İLİŞKİN ANAYASA MAHKEMESİ KARARI HAKKINDA BİLGİLENDİRME

17/03/2021

İptal Konusu:

2019/104 E. 2021/3 K. sayılı 14/01/2021 tarihli Anayasa Mahkemesi Kararı ile 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun mülga 62. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...çalıştığı işten ayrıldıktan sonra..." ibaresi, Anayasanın 13. ve 60. maddelerine aykırı görülerek iptal edilmiştir.

Madde açıklaması:

Söz konusu Kanun'un 62. maddesi, hizmet akdine bağlı olarak çalışanlar için "*Sigortalı olarak çalıştığı işten ayrıldıktan sonra yazılı istekte bulunan ve yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıya bu isteğinden sonraki aybaşından başlanarak yaşlılık aylığı bağlanır.*" ifadesi ile yaşlılık aylığı alabilmenin koşullarını belirlemiştir.

Bunlar; yaşlılık aylığına hak kazanma koşullarını (yaş, prim, gün sayısı) sağlıyor olmak, öncelikle çalışılan işten ayrılmak ve ardından Sosyal Güvenlik Kurumu'na yazılı başvuruda bulunmaktır.

İtiraz gerekçesi:

İtirazın gerekçesi olarak sosyal hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmıyor olması ve yaşlılık aylığı talebinde bulunabilmek için çalışılmakta olan işten ayrılmayı öngörmesi nedeniyle çalışma hak ve özgürlüğünün ihlal edilmesi gösterilmiştir.

Anayasa'nın 60. maddesinde "*Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.*" denilmektedir. Yaşlılık aylığı da sosyal güvenlik hakkı kapsamında yer almaktadır. Sosyal güvenliğin doğası gereği gelir azaltıcı ve harcamaları artırıcı etkilerin en aza indirilmesi gerekirken, itiraz konusu kanun maddesi ile aktif çalışma hayatını sona erdirmeye koşununun bu çerçevede bir sınırlama olduğu Mahkeme tarafından doğrulanmıştır.

Böylelikle Anayasanın 13. maddesinde yer alan "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir.*"

Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." hükmü doğrultusunda Anayasa Mahkemesi (AYM) tarafından sınırlamanın ölçülü olup olmadığının tespiti için elverişlilik, gereklilik ve orantılılık alt-ilkelerinin incelemesi yapılmıştır.

AYM Tarafından Yapılan İncelemeler:

Elverişlilik incelemesi:

Öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olması gerekmektedir.

İtiraz konusu kural ile aylık alabilmek için işten ayrılma koşulu öngörülmüştür. Bu koşulun arka planında sigortalılıkta meydana gelen değişikliğin SGK kayıtlarına sağlıklı ve düzenli biçimde işlenmesi amacı yer almaktadır. Fakat, 506 sayılı Kanun'un mülga 63. maddesinde 3279 sayılı Kanun'la değişiklik yapılarak, yaşlılık aylığı alanlara talep etmeleri ve sosyal güvenlik destek primi ödemeleri şartıyla hem aylık alma hem de aktif çalışma imkanı getirilmiştir. Böylelikle işten ayrılma koşulunun aranmasının artık bir öneminin kalmadığı söylenebilir. Mahkeme, bu yeni imkan sayesinde itiraz konusu kural ile kişinin yaşlılık aylığı talebinde bulunabilmesi için işten ayrılma şartının öngörülmesinin sosyal güvenlik sisteminin düzenli işleyişini sağlama bakımından elverişli bir sınırlama olmadığı kanaatine varmıştır.

Gereklilik incelemesi:

Bir hakka getirilen sınırlamanın gerekli kabul edilebilmesi için ulaşılmak istenen amaç bakımından daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmamasının mümkün olmaması gerekir.

Sigortalının yaşlılık aylığı tahsis talebinde bulunmadan önce çalıştığı işten fiilen ayrılmasını gerektirmeyecek daha hafif nitelikte bir tedbir ile de sosyal güvenlik sisteminin düzeni sağlanabileceğinden, sınırlamanın amaca ulaşma bakımından gerekli olmadığı değerlendirilmiştir.

Orantılılık incelemesi:

Kural, sigortalının yaşlılık aylığı talebinde bulunabilmesi için işten ayrılmasını öngörerek sigortalının belirli bir süreyi gelir elde etmeksizin geçirmek zorunda kalmasına neden olmaktadır. Her ne kadar sigortalıya aylık bağlandığında, bağlanmayan dönemlerin ödemesi yapılıyor olsa da sigortalının aylar boyunca ekonomik olarak hiçbir gelir elde edememesinin neden olduğu mağduriyetleri tamamen ortadan kaldıramamaktadır. Dolayısıyla AYM tarafından kuralın getirdiği sınırlamanın sonuçları itibarıyla orantılı olduğundan da söz edilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

Sonuç:

AYM tarafından verilen kararda, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun mülga 62. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...çalıştığı işten ayrıldıktan sonra..." ifadesi **Anayasa'nın 13. ve 60. maddelerine** aykırı bulunarak oybirliğiyle iptaline karar verilmiştir.

Böylelikle, yaşlılık aylığının bağlanması (emeklilik) için işten ayrılma koşulu bu kararın verilmesiyle ile birlikte ortadan kalkmıştır. Emeklilik aylığına hak kazanan kişi, çalıştığı işten ayrılmadan da, SGK'ya yazılı başvuruda bulunmak suretiyle emeklilik aylığı alma imkanına kavuşmuştur.

Saygılarımızla,

TİLEGAL AVUKATLIK BÜROSU

Bu belge sadece bilgi vermek amacıyla hazırlanmıştır. Tüm hakları TİLEGAL Avukatlık Bürosu'na aittir. Kısmen dahi olsa izinsiz kullanılamaz. Genel hukuki konularla ilgili olarak hazırlanan bilgi notu, somut hukuki problemlere doğrudan uygulanmayabilir. Somut uyuşmazlıklarınız için hukuk danışmanlarınıza başvurmanızı tavsiye ederiz.